

ZORG SAMEN!

hét magazine met aandacht voor
vrijwilligers in zorg en ondersteuning

Gewoon, aandacht voor mij

Het contact
draaide niet
om zorg

pagina 8

Goede buren

Als aanvulling
op de informele
zorg

pagina 14

Vrijwilliger zijn is leuk, leerzaam en zinvol

Jochem vertelt

pagina 22

kennis en aanpak van
sociale vraagstukken

Er zijn

‘Wat fijn dat je er was... je rust en je uitstraling. Voor de buitenwereld misschien onbegrijpelijk maar het was precies wat ik nodig had bij de nogal hectische ochtenden als ik zelf niet op mijn best was. Het was belangrijk voor ons, je hebt mij toen echt heel fijn geholpen, dat zal ik nooit vergeten.’

Dit bericht kreeg ik onlangs via LinkedIn. Alweer bijna 10 jaar geleden ontbeet ik als vrijwilliger één keer per week bij een gezin. Dat was alles wat ik deed: er zijn, een boterham eten en praten over ditjes en datjes. Zelf had ik altijd het idee dat ik eigenlijk niet zo veel deed, hooguit hielp ik misschien bij het afruimen van de tafel. Maar blijkbaar was dit precies wat er nodig was.

Nu, jaren later maak ik samen met collega’s, beroepskrachten en vrijwilligers uit de praktijk van zorg en welzijn dit magazine *Zorg Samen*. Ik besef hoe belangrijk het is dat we aandacht hebben voor vrijwilligers in zorg en ondersteuning. Vrijwilligers zijn van grote waarde als het gaat om de aanpak van de maatschappelijke vraagstukken waar we voor staan: van het verminderen van eenzaamheid tot het ondersteunen van mensen met NAH of mantelzorgers. Dit lees je ook in het verhaal van Liesbeth. Mede door de aandacht en oprechte interesse van vrijwilliger Mariët vindt Liesbeth haar enthousiasme en bevolegenheid weer terug. Een schot in de roos van de buurtzorgmedewerker die Liesbeth aanspoorde om nieuwe contacten op te doen en haar verwees naar de Nederlandse Patiënten Vereniging.

Toch is het soms ook lastig om als beroepskrachten samen te werken met vrijwilligers. En andersom natuurlijk. Ook lokaal weten formele en informele organisaties elkaar niet altijd te vinden. Movisie ging op zoek naar verhalen en voorbeelden waarbij dit wel is gelukt. En die hebben we ook gevonden! Laat je verrassen en inspireren door prachtige verhalen van professionals, vrijwilligers en inwoners.

Veel leesplezier!

Ilse Zwart-Olde
Projectleider Informele Zorg Movisie
i.zwart-olde@movisie.nl

22 Ik wil graag iets voor een ander betekenen

4 De waarde van vrijwillige inzet

18 Om te kunnen klappen, heb je twee handen nodig

13 Krachten bundelen in het NIZU

30 Het benutten van vrijwillige energie vraagt om de juiste benadering

26 Vrijwilligers zijn goud waard

14 Formeel en informeel slaan de handen ineen

20 Vijf tips voor verbinders tussen formele en informele zorg

En verder

Feiten en cijfers	7
Het eerste contact in jaren: iemand die geïnteresseerd was in mij	8
Doe de IKIGAI test!	17
Vormen van vrijwillige zorg, hulp en ondersteuning	24
Frequently Unanswered Questions	28
Draaiboek voor de eerste bijeenkomst	33
Vooruitsaamheid	36

Dit is een uitgave van Movisie

Redacteuren:
Hans Alderliesten
Annemieke Feddema
Willem-Jan de Gast
Saliema Ishak
Michaëla Merkus
Lars Ramaker
Inge van Steekelenburg
Ilse Zwart-Olde

Verder werkten mee:
Liesbeth (achternaam bij redactie bekend)
Mariët (achternaam bij redactie bekend)
Julia Muller
Anna Riemersma
Eliza Perez
Habiba Chrifi
Jochem Gerretsen
Jessica Maas
Lucas Meijs

Contact
Voor vragen over dit magazine kun je terecht bij Hans Alderliesten (h.alderliesten@movisie.nl)

Fotografie
Niek Stam p.8, p.9, p.11 en p.12
Burennetwerk p.14 en p.15
AMWAHT p.19 en p.20
Unsplash p.23
Chris Gorzeman p.31 (met dank aan Rotterdam School of Management | Erasmus University)

Illustraties
grifontwerp p.4, p.7, p.17
Marc Kolle p.21
Suggestie en Illusie p.24
Lars Ramaker p.27
Tartilla p.28 en p.29

Vormgeving
grifontwerp

De waarde van vrijwillige inzet

In zorg en welzijn zijn weinig mensen te vinden die er niet in geloven dat vrijwillige inzet de samenleving als geheel en de ontvanger van vrijwilligerswerk én de vrijwilliger zelf gezond en veerkrachtig houdt.

Het valt echter niet mee om de meerwaarde van vrijwilligerswerk zichtbaar te maken. Wat is de maatschappelijke waarde van vrijwillige inzet? We zetten de waarde van vrijwillige inzet op een rij. En we geven tips hoe je kunt laten zien op welke manier vrijwilligerswerk bijdraagt aan een veerkrachtige samenleving.

TEKST: LARS RAMAKER EN WILLEM-JAN DE GAST. ILLUSTRATIE: GRIFONTWERP

Onderzoek wijst uit dat vrijwilligers gezonder zijn, zich gelukkiger voelen en zelfs langer leven dan mensen die geen vrijwilligerswerk doen. Het kan zijn dat gezonde, gelukkige mensen eerder vrijwilliger worden dus het is niet zo dat het werkt omdat je vrijwilliger wordt. Wel is duidelijk dat vrijwillige inzet in ieder geval niet slecht voor je is.

‘Vrijwillige inzet voelt goed, biedt sociaal contact en het geeft zin aan het leven.’

Vrijwillige inzet is op meerdere manieren goed voor mensen. Het voelt goed, biedt sociaal contact en het geeft zin aan het leven (Schaubroek, 2016). Als vrijwilliger heb je het gevoel dat je ergens bij hoort, dat je betekenis hebt en dat je ertoe doet. Dat is belangrijk nieuws, omdat vrijwilligerswerk daarmee

ook ingezet kan worden voor groepen in de samenleving die deze waarden niet zo makkelijk zelf (meer) kunnen genereren. Denk bijvoorbeeld aan ouderen, mensen met een beperking of mensen die al langere tijd in de bijstand zitten. Als organisatie kun je dus eraan bijdragen dat meer mensen de kans hebben op geluk en gezondheid. Dat lijkt ons een nogal krachtig argument om (meer) met vrijwilligers te werken.

De vrijwilliger als onmisbaar onderdeel van de zorg

Wanneer we het hebben over vrijwillige inzet in de zorg kun je vanuit verschillende perspectieven kijken naar de inzet van vrijwilligers. Niet alleen vanuit de vrijwilliger zelf, maar ook vanuit zorgprofessionals en natuurlijk de zorgontvanger. Vrijwilligerswerk creëert op verschillende eigen en unieke manieren waarde. Daarmee is het geen aanvulling op de betaalde zorg, zoals vaak gezegd wordt, maar is het een integraal en onmisbaar onderdeel van zorg die gericht is op positieve gezondheid en op de gehele mens.

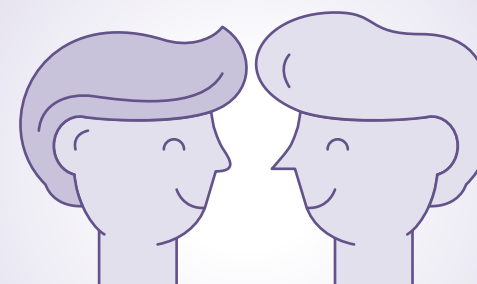

Betekenisvolle relaties

Voor zorgontvangers is het belangrijk om een betekenisvolle relatie op te bouwen met degene die zorg aan hen verleent. Dit lukt over het algemeen makkelijker met een vrijwilliger dan met een zorgprofessional, omdat vrijwilligers informeler contact onderhouden en vanuit eigen initiatief zorg bieden.

Gelijkwaardigheid

Ook kunnen vrijwilligers op een meer gelijkwaardige manier zorg bieden aan de zorgontvanger dan professionals dat soms kunnen. Omdat professionals vaak vanuit een bepaald kader moeten werken, kunnen zij strenger overkomen dan een vrijwilliger. Ook zijn vrijwilligers over het algemeen minder oordelend dan professionals

Kwaliteit

Door meer tijd andere kwaliteit. Dat is waar zorg vanuit vrijwilligers zich kan onderscheiden van beroepsmatige zorg. Zorgprofessionals kunnen kwalitatief beter zorg bieden, maar zijn vanuit hun werk gebonden aan tijd. Vrijwilligers zijn minder gebonden aan tijd en hebben daarom de mogelijkheid om er voor een langere tijd te zijn voor de zorgontvanger. Ze dragen zo op een andere manier bij aan de kwaliteit van de zorg.

Vertrouwen

Waar de relatie tussen een beroepskracht en een zorgontvanger vaak wordt gebouwd op de kennis van de professional, is dit tussen een vrijwilliger en zorgontvanger vaker op gevoel. Om deze reden is het over het algemeen makkelijker voor iemand om een vrijwilliger in vertrouwen te nemen dan een beroepskracht die toch wat zakelijker kan zijn.

Oprechtheid

Omdat vrijwilligers vaak intrinsiek gemotiveerd zijn om zorg te bieden en er dus geen tegenprestatie voor verwachten, komen zij oprechter en meer betrokken over. Dit zorgt er ook voor dat zorgontvangers meer open staan vóór vrijwilligers en informatie delen met vrijwilligers.

Waarde verkopen

Er zijn kortom heel wat manieren waarop vrijwillige inzet waarde toevoegt, zowel voor de vrijwilliger als voor de ontvanger van de vrijwillige inzet en de organisatie waar de vrijwilliger actief is. Maar hoe overtuig je besluitnemers binnen en buiten je organisatie dat er voldoende geïnvesteerd moet worden in de begeleiding, toerusting en waardering van die vrijwillige inzet? We komen drie effectieve vormen tegen.

Testimonials

In de commerciële wereld is het heel gebruikelijk dat klanten gevraagd wordt iets positiefs te vertellen over hun ervaring. Dat varieert van een duimpje of een cijfer tot uitgebreide verhalen. We zien dit ook steeds vaker gebeuren in zorg en welzijn. Weinig is krachtiger dan het verhaal van de oude mevrouw die door het bezoek van een vrijwilliger weer zin in het leven heeft gekregen. Of de jongen met een beperking die dankzij een vrijwillig maatje elke week zijn favoriete hobby, trainen kijken, kan uitoefenen. En wat te denken van de mantelzorger die dankzij een respijtvrijwilliger voor het eerst in maanden een nacht kan doorslapen.

‘Vrijwilligers ervaren zin, een goed gevoel en gezamenlijkheid door het doen van vrijwilligerswerk’

Niet alleen de ervaringen van de ontvangers van vrijwillige inzet zijn prachtige manieren om de waarde van vrijwilligerswerk te laten zien, ook de verhalen van vrijwilligers zelf geven vaak een goed beeld. Zij ervaren immers zin, een goed gevoel en gezamenlijkheid door het doen van vrijwilligerswerk.

Het steeds weer laten vertellen van dergelijke verhalen op de website, in een nieuwsbrief of bij een bijeenkomst zorgt er op de langere duur voor dat vrijwilligerswerk als een integraal en normaal onderdeel van de dienstverlening wordt beschouwd.

Maatschappelijke opdracht

Het allerkrachtigste is natuurlijk als bij strategische overleggen de stem van de cliënt en van de vrijwilliger door hen zelf vertolkt kan worden. We zien in een toenemend aantal organisaties dat er een cliëntenraad is, maar ook een vrijwilligersraad of een werkgroep waarin vrijwilligers een stem hebben. In onze optiek maak je zo als organisatie je maatschappelijke opdracht waar omdat je iedereen die ertoe doet laat meepraten en meedenken.

Daarnaast kan vrijwillige inzet een cruciale rol spelen bij de benadering om vooral in te zetten op wat mensen wel kunnen in plaats van op hun beperkingen. Een benadering waarvan we zien dat deze steeds gebruikelijker wordt in zorg en welzijn. Vrijwilligerswerk is bij uitstek een geschikt middel om mensen hun talenten te laten ontplooiën en zich onderdeel te laten voelen van een betekenisvolle gemeenschap. Vrijwillige inzet komt zo in het hart te staan van moderne vormen van zorg en ondersteuning.

Het financiële argument

Hoe mooi bovenstaande inhoudelijke manieren ook zijn om de waarde van vrijwillige inzet te laten zien, uiteindelijk zijn voor besluitnemers en opdrachtgevers ook de kosten van belang. Daarbij is goed om twee valkuilen te vermijden: vrijwilligerswerk is geen goedkope vervanging van beroepsmatige zorg. Elk heeft zijn eigen toegevoegde waarde. Aan de andere kant is vrijwilligerswerk ook niet gratis. Wil je het goed doen, dan kost de begeleiding, ondersteuning en waardering van vrijwilligers tijd en dus geld.

Vervolgens kun je laten zien dat investeren in vrijwilligerswerk zeer rendabel is. Uit verschillende onderzoeken komt naar voren dat elke

euro die geïnvesteerd wordt in vrijwillige inzet ten minste zeven tot twaalf euro aan opbrengsten in de vorm van besparingen of niet gemaakte kosten oplevert. Vrijwilligers vertegenwoordigen dus een interessante economische waarde. Natuurlijk mag dat nooit de reden zijn om met (meer) vrijwilligers te werken, maar het kan wel helpen om de echte waarde zichtbaar te maken. Want de echte waarde is natuurlijk dat vrijwilligerswerk goed voor iedereen is!

Meer informatie

Lees in het Basisboek Vrijwilligersmanagement meer over hoe je als coördinator en professional vrijwilligers aanstuurt, begeleidt en ondersteunt.

Over de auteurs

Lars Ramaker werkt als aanstormend talent bij het team Informele Zorg van Movisie. Willem-Jan de Gast heeft zijn eigen bureau voor advies en training aan maatschappelijke organisaties (www.nomadetrainingenadvies.nl). Willem-Jan is co-auteur van het Basisboek Vrijwilligersmanagement.

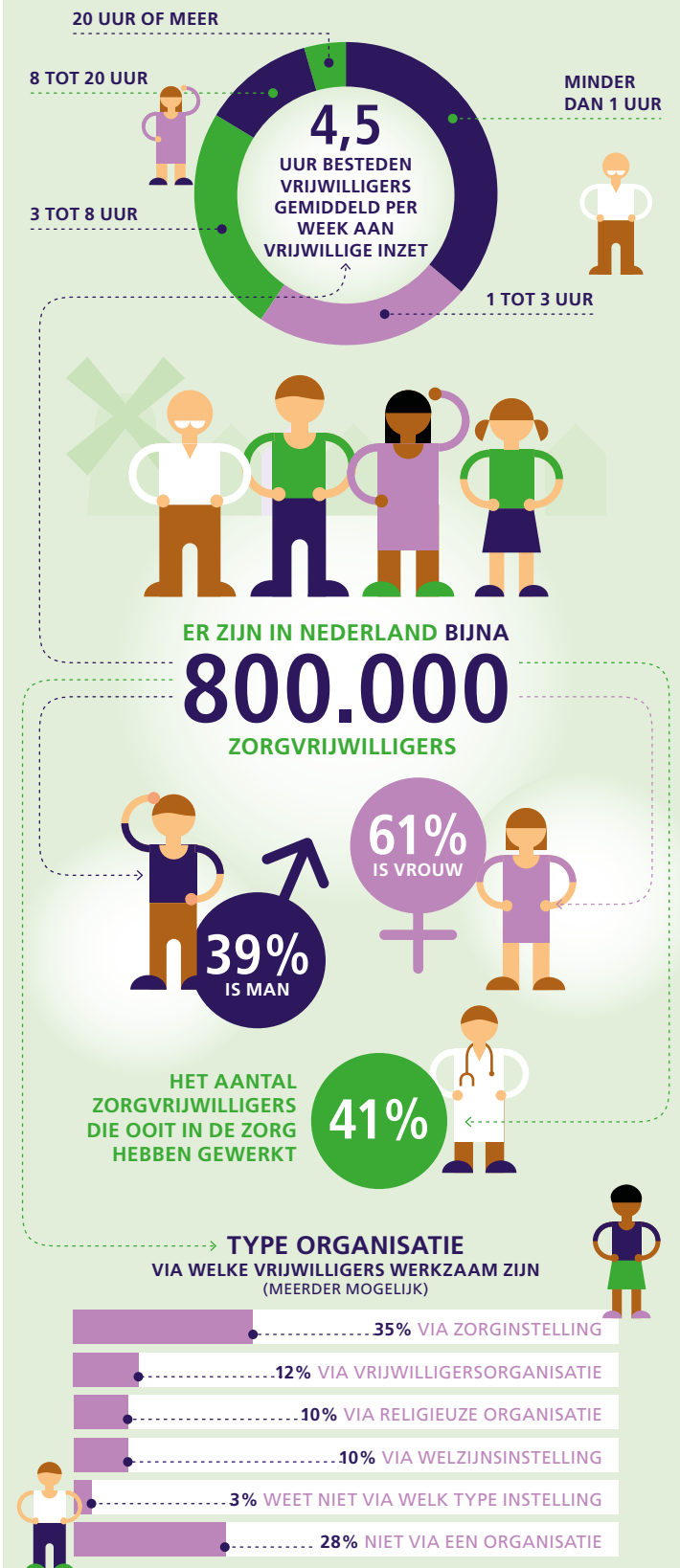
Bronnen

Metz, J., Roza, L., Meijs, L., Baren van, E., & Hoogervorst, N. (2017). Differences between paid and unpaid social services for beneficiaries. *European Journal of Social Work*, 20(2), 153-166.

Schaubroek, K. (2016). Gewone helden: Een kleine ethiek van het vrijwilligerswerk. Leuven: Acco.

Gast, de, W.J., Hetem, R. (2018). Basisboek Vrijwilligersmanagement. Aansturen, begeleiden en ondersteunen. Coutinho: Bussum, 4.

FEITEN & CIJFERS

**‘Gewoon,
aandacht
voor mij.
Het contact
draaide niet
om zorg.’**

BETEKENISVOL CONTACT TUSSEN LIESBETH EN MARIËT

‘Het eerste contact in jaren: iemand die geïnteresseerd was in mij...’

Het is een typische herfstdag in november als we in Zaltbommel Liesbeth en Mariët aantreffen. Triest weer, maar binnen is het gezellig. Ze kletsen, gezeten bij het raam, over van alles en nog wat. Buiten waait en regent het, maar dat deert ze niet. Mariët heeft voor koffie en thee gezorgd. Liesbeth zit in een aangepaste rolstoel, die ze nog niet zo heel lang heeft. ‘Een gamechanger, ja zo kun je deze stoel wel noemen. Sinds ik ‘m heb, ben ik mobieler en kan ik er zelf weer op uit trekken.’ Mariët en Liesbeth kennen elkaar sinds een jaar. Liesbeth voelde zich eenzaam en was op zoek naar iemand met wie ze ‘gewone’ dingen kon doen. En Mariët wilde naast haar werk graag iets voor een ander betekenen.

TEKST: HANS ALDERLIESTEN. FOTO'S: NIEK STAM

Liesbeth wil graag haar verhaal delen, maar vindt het ook spannend. Ze formuleert voorzichtig, met hier en daar een hapering, maar is ook resoluut. Bijna tien jaar geleden kwam ze in de medische molen terecht. Liesbeth werkte op dat moment als zelfstandig ondernemer als schrijftolk. 'Mooi om een communicatieschakel te zijn. Ik zorgde ervoor dat mensen met een auditieve beperking tóch mee kunnen doen. Ik vind dat zó belangrijk: kunnen meedoen!' Daarnaast volgde ze een opleiding pedagogiek en doceerde ze het vak tolkvaardigheden aan de Hogeschool Utrecht.

Liesbeth: 'Het begon met een oogspiercorrectie. Mijn hersenen hadden moeite de correctie te aanvaarden. Hoe dat precies zit, weet ik ook niet, maar ik kreeg last van mijn zicht en evenwicht.' Het ging van kwaad tot erger: er werden medische fouten gemaakt, haar rugzenuw werd aangetast, ook had ze last van algehele zwakte.'

Wat betekende dit voor jouw sociale leven?

Liesbeth: 'Als je minder gaat werken, ontmoet je minder mensen. Collega's verdwijnen uit zicht. Als je niet aan sociale activiteiten deelneemt, verdwijnt je uit beeld. De mensen vergaten me echter niet. Ze vroegen aan mijn man: Hoe is het met Liesbeth? Aan mij vroegen ze het niet – ik maakte geen deel meer uit van hun leven.'

‘Aan mij vroegen ze niet hoe het ging – ik maakte geen deel uit van hun leven.’

Liesbeth kwam in 2014 op bed terecht, uiteindelijk zelfs 24/7. Haar man en haar ouders als belangrijkste mantelzorger. Jarenlang op bed. Wat doet dat met je? 'Je raakt steeds verder uit zicht. Wanneer je in bed voor het raam ligt en je staat niet meer in het leven, word

je vergeten. Ik neem mensen niets kwalijk. Ik heb het mezelf ook niet makkelijker gemaakt. Moet ik dan zeggen dat het slecht gaat? Mensen vinden het moeilijk om de drempel over te gaan. Er ligt iemand in bed, je komt uiteindelijk een drempel over, en dan zie je iemand in bed liggen, en dan...?'

Al die tijd was niet duidelijk wat er aan de hand was. Liesbeth had geen diagnose, geen indicatie, niks. Het lijkt alsof je aan je lot overgelaten wordt, maakt Liesbeth duidelijk. 'Na een langdurige ziekenhuisopname had ik recht op wijkverpleging. Eindelijk. Buurtzorg bood ook zorg aan mensen zonder indicatie. De mevrouw die hier was voor intake, zat met open mond. Ze zei: 'Natuurlijk kunnen wij wat betekenen.'

Wat bedoel je met dat je het jezelf niet makkelijker hebt gemaakt?

Liesbeth: 'Ik wil mensen om me heen niet tot last zijn. Alles draait al om mij. Mensen zeggen natuurlijk wel: Joh, geef het maar aan als ik iets voor je kan doen. Bel me maar. Maar, weet je, mensen hebben hun eigen leven. Ze hebben hun kinderen, gezin, werk. Ik wilde niet tot last zijn, dus ik dacht: Laat ook maar.' In het huis werd de douche aangepast en kwam er een traplift. Met eigen middelen – anders kon het niet. 'De traplift zorgde ervoor dat ik in mijn eigen huis weer naar boven kon. In 2017 kon er via de Wmo een rolstoel worden geregeld. Dat betekende dat ik voor het eerst weer naar buiten kon. Voor het eerst! Je wilt niet weten wat dat met me deed. Het was koud. Maar wat heb ik ervan genoten...'

Hoe kwam Mariët op jouw pad?

Liesbeth: 'Een buurtzorgmedewerker verwees me naar de NPV (zie kader). 'Het zou goed voor je zijn als je nieuwe contacten opdoet', hield ze me voor. Ze zagen dat ik in een isolement leefde – dat ik in de neerwaartse spiraal van vereenzaming terecht was gekomen. De enige mensen met wie ik contact had, waren zorgverleners. Ze zagen me 'uit' de gewone wereld wegglijden. Natuurlijk zag ik ook wel

in dat het goed zou zijn als er eens iemand anders over de vloer zou komen, maar hoe dan, en wie dan? De coördinator wilde eigenlijk bij de kennismaking zijn, maar wij vonden het allebei fijner om het samen te doen.'

En toen stond Mariët op de stoep?

Mariët: 'Naast mijn werk bij de slager, waar ik toen nog werkte, wilde ik ook graag iets voor een ander betekenen. Er is in het leven meer dan geld en werk! Zorgontvangers zijn vaak oudere mensen, althans dat is mijn ervaring. Ik ben ook wel eens bezoekerwilliger geweest bij een oudere met dementie. Dat is toch anders. Over Liesbeth hoorde ik: Zij moet terug de maatschappij in. Ze is nog zo jong! Om eerlijk te zijn kon ik me geen beeld vormen van Liesbeth. Hoe zou het zijn om eenzaam te zijn? Om je dagen te slijten in een bed, achter het raam? Ik vond het best spannend de eerste keer. Had een klein bloemetje meegenomen, met zorg uitgekozen, dat zeker...'

Liesbeth: 'Ik vond dat zó bijzonder. Iemand die er voor mij zou zijn en voor mij wilde zijn. Gewoon, aandacht voor mij. Het contact draaide niet om zorg. Mariët was dankbaar dat ze iets voor mij kon betekenen. Het was mijn eerste contact na jaren, uitgezonderd de zorgcontacten.'

Wat doen jullie samen?

Mariët: 'We zijn gaan kletsen en niet meer gestopt, haha. Ondanks dat ik niet goed wist bij wie ik terecht zou komen, klikte het direct. Ik heb er niet over getwijfeld, het contact ontstond vanzelf. Het was direct fijn...'

Liesbeth: 'Mijn enthousiasme en bevoegdheid zijn lang weggeweest, ik was mezelf kwijt. Maar ik kom terug. De echte Liesbeth komt terug. Mede dankzij Mariët.'

Mariët: 'In het begin kwam ik 1,5 uur per week. Inmiddels 3 uur. Soms vaker. We lopen een rondje, gaan naar de bibliotheek of doen een boodschapje. We hebben nu samen een kerstactie opgezet: De omgekeerde advents-

Over Liesbeth & Mariët

Liesbeth is 38 jaar, woont in Zaltbommel, getrouwd. Werkte als schrijftolk en docent. Door ziekte raakte ze in sociaal isolement. Mariët is 25 jaar, komt uit Aalst, is getrouwd en werkzaam als huishoudelijke hulp. In haar vrije tijd bezoekt ze Liesbeth – dat kost haar gemiddeld 3 uur per week.

De match kwam tot stand via Buurtzorg en de NPV. Een vrijwilliger van NPV-Thuishulp biedt bij een oudere of zieke praktische hulp aan huis, gezelschap en ondersteuning. Ook mantelzorgers kunnen rekenen op ondersteuning door de NPV. Daarbij werkt de NPV nauw samen met de professionele hulp. Door gezelschap en aandacht biedt de NPV een stukje extra zingeving aan het leven. Een NPV-coördinator koppelde Liesbeth en Mariët aan elkaar en van het een kwam het ander.

kalender. In plaats van elke dag tijdens de advent iets van snoepgoed of klein kadootje voor jezelf, zamelen we dat in voor een ander die een steuntje in de rug kan gebruiken. Dat er ook aan hen wordt gedacht.'

Mariët: 'Ik had van tevoren niet kunnen bedenken hoe goed het tussen ons zou klikken. Ik ben blij dat ik het gedaan heb. Wat als ik haar nu in de steek laat... Maar zo denk ik niet, die gedachte komt echt niet bij me op. Liesbeth is communicatief heel sterk, ze is een enorme doorzetter, daar kan ik veel van leren. We praten eigenlijk overal over. Liesbeth zei pas tegen mij: ben ik het wel waard dat jij naar mij omziet. Hetzelfde heb ik tegen haar gezegd. Ik heb misschien wel meer aan jou dan jij aan mij. Mooi toch?'

Het klinkt alsof je de weg omhoog hebt gevonden?

Liesbeth: 'Dat is ook zo. Sinds enige tijd heb ik een aangepaste elektrische rolstoel. Deze stoel maakt mij zelfstandiger. Het is een gamechanger op 6 wielen, zo zegt mijn man

vaak. De hulpmiddelen zorgen ervoor dat ik weer iets kan opbouwen. Een boodschapje doen, bijvoorbeeld, al is dat nog in wording. Ik wil niet gezien worden als zielig. Of lastig. Maar mensen vinden het wel lastig omgaan met iemand in een rolstoel. En dan nog de vooroordelen: Mensen die denken dat je man je begeleider is. Dat ze aan je vragen: Woon je nog zelfstandig? Of dat we een keer samen bij de juwelier waren en dat de medewerkster het gesprek met Mariët vervolgde.

‘Veel mensen beseffen niet wat er achter de voordeur bij mensen aan de hand is.’

Mariët: '... dat vond ik zó raar. We kwamen voor jón. Niet voor mij. Praat gewoon tegen Liesbeth. Ze zit in een rolstoel, oké, maar verder is er niets met haar aan de hand!'

Liesbeth: 'Veel mensen beseffen niet wat er achter de voordeur bij mensen aan de hand is. Ik kreeg onlangs een kaartje van iemand uit de buurt. 'Ik rijd al jaren langs je huis', schreef ze. 'Eindelijk de moed bij elkaar geraapt om je eens iets te schrijven...' Het maakt me verdrietig, maar wát me verdrietig maakt, weet ik niet. Je wordt echt wel gezien, maar er zijn drempels. Er is ongemak. Onwetendheid. Of ik dat iemand kwalijk neem? Nee. Mezelf misschien? Mensen zien een bed in de woonkamer en deinzen terug. Daarom ben ik ook zo blij dat het bed weg is. Ik voel me geen patiënt meer in mijn eigen huis. Hier zit Liesbeth en ik ben blij en dankbaar dat Mariët er voor mij wil zijn en dat we samen leuke dingen kunnen doen...'

Krachten bundelen in het NIZU

In Utrecht is het Netwerk Informele Zorg Utrecht (NIZU) actief. In dit netwerk werken initiatieven en organisaties samen met het doel de informele zorg in de stad Utrecht niet alleen zo sterk mogelijk te maken, maar ook te houden en hiermee hulpvragende Utrechters zo goed mogelijk te ondersteunen.

TEKST: SALIEMA ISHAK, ANNEMIEKE FEDDEMA

Het NIZU bestaat uit een kerngroep van 7 directeuren van informele zorgorganisaties en een netwerk-groep van ongeveer 70 partijen die informele zorg bieden of met de informele zorg willen samenwerken. De kerngroep vergadert een keer in de 6 weken en agendeert thema's richting de netwerkgroep. Ook is de kerngroep, indien gewenst, namens het netwerk gesprekspartner voor de formele zorgorganisaties en de gemeente Utrecht. De netwerkgroep komt minimaal vier keer per jaar samen voor een netwerkbijeenkomst. Deze worden zo mogelijk georganiseerd bij een van de netwerkpartners in de wijk, waardoor er gelijk een werkbezoek bij een netwerkpartner wordt gerealiseerd.

Plan van aanpak eenzaamheid

Een concreet product van de samenwerking binnen het NIZU is het 'Plan van aanpak eenzaamheid'. Eenzaamheid is een veelomvattend thema en het NIZU heeft met ongeveer dertig organisaties uit Utrecht gekeken naar de inzet van vrijwilligers op dit thema.

Zij geloven erin dat vrijwilligers een verschil kunnen maken rondom eenzaamheid. Vrijwilligers hebben

namelijk tijd, serieuze motivatie voor anderen en willen zich graag beschikbaar stellen om anderen te zien en te horen. Het NIZU heeft een inventarisatie gedaan met wat al goed gaat en wat nog beter kan rondom het thema eenzaamheid en 22 actiepunten opgetekend in het plan van aanpak. Eén van die actiepunten is het ontwikkelen van een gezamenlijke deskundigheidsbevordering voor vrijwilligers over het thema eenzaamheid.

Gezamenlijke deskundigheidsbevordering

Vrijwilligers worden tijdens de training uitgedaagd om te praten over hun eigen eenzaamheid en vooral ook gesprekken kunnen en durven aan te gaan met degene die ze vrijwillig ondersteunen. Zo leren vrijwilligers dat eenzaamheid complex is en dat het niet zomaar opgelost is als je iemand naar een buurthuis stuurt of naar een ontmoetingscentrum. Het mooie hieraan is dat deze deskundigheidsbevordering ontwikkeld is voor alle vrijwilligers in Utrecht. Het maakt dus niet uit bij welke organisatie je aangesloten bent. De uitvoering van de trainingen wordt gedaan samen met de Vrijwilligerscentrale Utrecht.

Ambassadeur

Het NIZU werkt in iedere wijk met een ambassadeur Informele Zorg. Deze ambassadeurs brengen vraag en aanbod met elkaar in contact en kunnen meedenken over bijvoorbeeld de inzet van vrijwilligers en ondersteuning van mantelzorgers.

Tips

Julia Muller is projectleider van het NIZU en geeft de volgende tips mee voor een samenwerking zoals het NIZU heeft gedaan rondom het thema eenzaamheid:

- Zoek met meerdere partijen een thema waar de energie op zit en waar je wat mee kan;
- Zorg dat er gedeeld eigenaarschap is (iedereen die meedoet heeft een taak en is betrokken);
- Laat je inspireren door anderen die al met jullie thema bezig zijn en vindt niet zelf het wiel opnieuw uit.

Bronnen

www.nizu.nl/over-nizu/

Wij koppelen
'Goede Buren'
aan hulpvragen

MATCHMAKING IN AMSTERDAM

Formeel en informeel slaan de handen ineens

Anna Riemersma werkt als programmamanager informele zorg bij zorgorganisatie Cordaan in Amsterdam. Cordaan is een van de grootste zorgorganisaties in Amsterdam en wil verantwoordelijkheid nemen voor de ontwikkeling van de langdurige zorg in de stad. Daarom richt Anna Riemersma zich als programmamanager op een hechte samenwerking tussen medewerkers, cliënten én het informele netwerk van mantelzorgers en vrijwilligers. Bij Cordaan merkten ze dat sommige ouderen wel wat extra gezelschap konden gebruiken. Anderen hadden hulp nodig bij het boodschappen doen of een klusje in huis. Activiteiten die goed opgepakt kunnen worden door vrijwilligers.

SALIEMA ISHAK, ANNEMIEKE FEDDEMA. FOTO: BURENNETWERK©

Het is de reden waarom Cordaan een intensieve samenwerking is aangegaan met informele zorgorganisatie Burennetwerk Amsterdam door matchmakers aan te stellen. Matchmakers ontvangen hulpvragen van cliënten, die via wijkverpleegkundigen en medewerkers van het wijkteam bij Burennetwerk worden aangemeld. Vervolgens koppelen matchmakers de hulpvragen aan 'goede buren', zoals de vrijwilligers worden genoemd. Goede buren hebben zich aangemeld bij Burennetwerk Amsterdam, omdat zij flexibele en laagdrempelige burenhulp willen bieden. Ingewikkelde hulpvragen worden doorverwezen naar andere organisaties binnen de informele zorg. Aangezien matchmakers ook veel tijd en energie investeren om

het netwerk te leren kennen, weten ze ook naar wie ze de hulpvragen doorverwijzen. Inmiddels zijn er zo’n 700 koppelingen gemaakt en zijn er drie betaalde matchmakers. Een van die matchmakers is Eliza Perez.

‘Via onze interne sociale kaart hebben we snel overzicht van de informele partijen die we kunnen benaderen en hun werkwijze.’

Eliza Perez: ‘In mijn functie als matchmaker Informele Zorg bij Burennetwerk Amsterdam en ben ik actief in Amsterdam Zuid en Zuidoost. Hulpvragen komen bij mij terecht via de Cordaan helpdeskmedewerker van Burennetwerk. Dit is het voorportaal waar hulpvragers en wijkteams hun hulpvraag kunnen aanmelden. De helpdeskmedewerker vraagt de hulpvraag zo nauwkeurig mogelijk uit en bepaalt of Burennetwerk Amsterdam het oppakt. Wanneer dit niet het geval is komt de matchmaker in beeld. Als matchmaker ga ik op zoek naar de best passende ondersteuning voor de binnengekomen hulpvraag. Dit doe ik in de eerste instantie door te onderzoeken bij welke informele partners de hulpvraag het beste past.’

‘Bij het benaderen van netwerkpartners binnen de informele zorg vraag ik onder andere uit of zij op korte

termijn inzet kunnen doen. Is dit niet het geval, dan zoek ik verder. Wanneer dit wel mogelijk is, sluit ik de hulpvraag af en geef ik de contactgegevens door. Uiteraard is de hulpvrager hiervan op de hoogte gebracht. Ongeveer twee weken later neem ik contact op met allebei de partijen om te bespreken of er een match tot stand is gekomen. Is dit niet het geval, dan bespreek ik of er alternatieven zijn en blijf ik betrokken totdat ik zeker weet dat er een duurzame match tot stand is gekomen.’

‘Ik neem contact op met het wijkteam wanneer ik een overschot aan praktische vrijwilligers heb. Ik doe dan navraag naar of zij nog hulpvragen hebben die daarmee geholpen kunnen worden.’

‘Met mijn collega’s investeer ik in het verbeteren van het netwerk binnen de informele zorg en hierdoor weten we ook goed naar wie we doorverwijzen. We onderhouden bijvoorbeeld contact met de wijkteams door deze ieder jaar te bezoeken en een presentatie te geven over wat de matchmaker kan betekenen. We gaan in op wat informele zorg is, wanneer je een vrijwilliger kan inzetten en bespreken de verwachtingen hiervan. Ook hebben we actief telefonisch contact met de wijkteams en treffen we elkaar bij netwerkbijeenkomsten en wijktafels.’

Buurtgenoten koppelen

Burennetwerk koppelt buurtgenoten aan elkaar voor eenvoudige klusjes of sociaal contact. Mensen die af en toe hun burens willen helpen met een klusje in huis of tuin, een bezoekje of boodschap kunnen zich aanmelden bij Burennetwerk. Burennetwerk legt dan de verbinding tussen deze mensen en mensen in de buurt die de hulp goed kunnen gebruiken. *Bron: www.burennetwerk.nl*

Wat maakt dat de samenwerking tussen Cordaan en Burennetwerk Amsterdam een succes is? Anna Riemersma beschrijft een aantal werkzame elementen:

- 1 Wederkerigheid: Het is van belang dat de samenwerking voor zowel de informele partij als de formele partij iets oplevert.
- 2 Iemand aanstellen als matchmaker Informele Zorg: deze persoon heeft de ruimte om op de hoogte te blijven van de verschillende werkwijzen van organisaties en de sociale kaart en vormt hiermee een belangrijke aanvulling/samenwerkingspartner voor bijvoorbeeld een sociaal wijkteam.
- 3 Informele organisaties moeten een bepaalde mate van professionaliteit hebben. Wees duidelijk over je visie, doel en doelgroep en wat je te bieden hebt.
- 4 Maak de samenwerking toekomstbestendig: als zorgorganisatie kun je geld ‘organiseren’ en schrijf ook fondsen aan.

‘Als je deze tips in praktijk brengt merk je dat één plus één drie wordt, en er een heel nieuwe, innovatieve samenwerking kan ontstaan tussen partijen die eerder mogelijk niet samen zouden werken. Met als resultaat veel betere ondersteuning voor onze cliënten’, aldus Anna Riemersma.

Doe de IKIGAI test!

Als je aan mensen vraagt hoe het met ze gaat, heb je een grote kans dat ze je vertellen hoe druk ze zijn. Voor vrijwilligerswerk of samenwerking lijkt in eerste instantie helemaal geen ruimte! Maar je hebt altijd een keuze om wel of niet mee te gaan in de flow van werkdruk. Graag dagen we je uit om stil te staan bij wat je doet. Zit jij op de goede plek? Doe je de goede dingen? De IKIGAI, een Japans model kan je hierbij helpen. Dit model gaat uit van de volgende vier componenten: je houdt ervan, anderen hebben er baat bij, je kunt ervoor betaald worden en je bent er goed in.

TEKST:ILSE ZWART-OLDE. ILLUSTRATIE: GRIFONTWERP

Om te kunnen klappen, heb je twee handen nodig

Mantelzorgers met een migratieachtergrond verlenen intensiever mantelzorg dan mantelzorgers zonder migratieachtergrond. Zo zorgen mantelzorgers zonder migratieachtergrond gemiddeld 21 uur per week voor een familielid en is dit bij mantelzorgers met een migratieachtergrond gemiddeld 30 uur per week. Ook beginnen zij vaak al op jonge leeftijd met mantelzorgen en doen zij dit vaak over een langere periode. Daarnaast is het een groep die doorgaans laat in beeld komt bij professionele hulp, omdat het zorgen voor een naaste veelal in de familie wordt opgevangen. Hierdoor lopen zij een verhoogd risico op een geïsoleerd leven.

TEKST: SALIEMA ISHAK, ANNEMIEKE FEDDEMA. FOTO: AMWAHT

Habiba Chrifi werkt als Mantelzorgconsulent/Coördinator AMWAHT bij stichting U-Centraal Steunpunt Mantelzorg. Ze leidt migrantenmantelzorgers op tot vrijwilliger (groepsbegeleider). Deze groep migrantenmantelzorgers bestaat uit vrouwen die geïsoleerd leven door de zorg voor hun naaste en nauwelijks buiten de deur komen. Zij worden actief benaderd door sleutelfiguren.

AMWAHT

Via het programma AMWAHT krijgen vrouwelijke migrantenmantelzorgers de kans om hun kwaliteiten in te zetten en hiermee iets te betekenen voor anderen. AMWAHT is een groot succes in Utrecht en breidt zich als een olievlek uit. Habiba Chrifi: 'Een belangrijk kenmerk van het programma is de laagdrempeligheid. De ervaringsdeskundigheid op het gebied van mantelzorg van de vrouwen wordt ingezet om de buurt in te gaan. Buurtgenoten zien de verandering bij de vrouwen. Eerst leefden ze geïsoleerd thuis en nu hebben ze zelfs energie om anderen te helpen. Dat werkt aanstekelijk. De vrouwen zijn niet alleen vrijwilliger, maar worden gaandeweg ook maatjes van elkaar. Zo gaan ze met elkaar mee naar de huisarts, passen ze op elkaars kinderen, of koken ze voor elkaar. Op deze manier kunnen de vrouwen hun talenten inzetten en versterken ze elkaar. De groepen komen wekelijks bij elkaar. Buiten de groep zijn ze

‘Buurtgenoten zien de verandering bij de vrouwen.’

maatjes voor elkaar.

Meer dan mantelzorg-ondersteuning

AMWAHT in Utrecht richt zich niet alleen op mantelzorgondersteuning, maar bespreekt ook taboe-onderwerpen als schizofrenie, huiselijk

Sleutelfiguren

Sleutelfiguren zijn personen die zelf mantelzorger zijn (geweest) en een groot netwerk hebben. Door middel van een training leren sleutelfiguren hoe je je eigen ervaring en netwerk kan gebruiken om anderen in een mantelzorgsituatie te bereiken. Sleutelfiguren zijn in staat om goed door te verwijzen naar passende zorg en welzijn.

geweld en LHBTI. Regelmatig komt iemand uit eigen kring spreken over zijn of haar ervaring met het onderwerp. Ook leren de vrouwen Nederlands via het programma Gezonde Taal van Taal Doet Meer. 'In Utrecht hebben we AMWAHT doorontwikkeld, met onze eigen succesvolle toevoegingen', aldus Habiba.

'De kracht van de groep is een succesfactor.'

Hoe werk je goed samen met migrantenmantelzorgers?

Habiba geeft vier tips:

- 1 De kracht ligt in de samenwerking. Met één hand kun je niet klappen, je hebt twee handen nodig.
- 2 Diversiteit in de eigen organisatie helpt om de cultuur en de situatie te begrijpen.
- 3 Praat niet over maar mét migrantenmantelzorgers en vraag wat hun behoeften en wensen zijn.
- 4 Bereik de groep met ervaringsdeskundigen. Zij weten mensen uit vergelijkbare situaties goed te bereiken en vanuit eigen ervaring te activeren.

AMWAHT

AMWAHT betekent: Alle Mantelzorgers Werken Aan Hun Toekomst en heeft als hoofddoel het vergroten van het zelfsturend vermogen van migrantenmantelzorgers. De AMWAHT opleiding leidt migrantenmantelzorgers op tot groepswerkers die in staat zijn om lotgenotengroepen van mantelzorgers op te zetten en methodisch te begeleiden. De opleiding zet in op zowel de persoonlijke ontwikkeling van de deelnemers als op het leren opzetten en begeleiden van lotgenotengroepen. Het opleidingstraject is opgebouwd rond thema's en bestaat uit drie modules: 1 Lotgenoten, 2 Netwerken en 3 Empowerment en voorbereiding stages en een praktijkonderdeel waarin de deelnemers stage lopen en lotgenotengroepen voor migrantenmantelzorgers organiseren. De lesdagen verlopen volgens een vast patroon. Het traject duurt tien maanden en de belasting voor de deelnemers is circa acht uur per week.

Bronnen en links

<https://mantelzorg.nl/praktijkverhalen/amwaht-in-een-nieuw-jasje>

<https://www.kis.nl/sites/default/files/bestanden/Publicaties/factsheet-gemeenten-mantelzorgers-migratieachtergrond.pdf>

Vijf tips voor verbinders tussen formele en informele zorg

Op alle niveaus en in verschillende sectoren zijn er 'verbinders' werkzaam die de bruggen bouwen tussen formele en informele zorg. Sommigen hebben een functie, anderen nemen deze rol op zich, gewoon binnen hun eigen werkzaamheden. Belangrijk is dat een verbinder zijn of haar eigen rol niet hoeft te verantwoorden naar anderen, maar dat dit in een (betaalde) functie is vastgelegd. Op basis van het model van Kaats, 5 tips voor mensen die deze functie, rol of taak hebben!

TEKST: ILSE ZWART-OLDE. ILLUSTRATIE: MARC KOLLE

Ga op zoek en formuleer de gezamenlijke ambitie

Als je het hebt over het verbeteren van samenwerking, ga dan niet het samenwerken centraal stellen, maar zoek naar wat je bindt en waar je samen aan wilt werken om de zorg en ondersteuning voor cliënten of mantelzorgers te verbeteren.

Wees je bewust van (organisatie)belangen.

Een organisatie heeft ook geld nodig om te blijven bestaan. Dat is niet erg, maar wel als dit de bedoeling of het maatschappelijk resultaat in de weg staat! Durf het gesprek hierover aan te gaan. Benoem de meerwaarde van ieders (organisatie)perspectief voor de gezamenlijke ambitie.

Werk aan de persoonlijke relatie

Het is makkelijker samen te werken als je elkaar ook persoonlijk leert kennen. Als je een bijeenkomst organiseert voor netwerkpartners, begin dan eens met een leuke kennismakingsvraag, bijvoorbeeld: 'Waarover heb jij je vanmorgen verwonderd?', 'wat heb je gisteravond gegeten en met wie?' of 'wat houdt je bezig?'.

Organiseer ontmoetingen

Samenwerken gaat natuurlijk niet als je geen contact hebt met elkaar. Organiseer als verbinder regelmatig inspirerende bijeenkomsten waar netwerkpartners elkaar kunnen ontmoeten. Leuk is om daarbij gebruik te maken van locaties van de verschillende partners, zodat ze bij elkaar op 'werkbezoek' zijn.

Neem tijd voor het proces

Lukt het niet gelijk? Soms ontstaat er pas jaren later de verbinding of dat gezamenlijke project dat jij al die tijd al voor ogen had. Een belangrijke tip vanuit de praktijk is het hebben van een lange adem. Laat je niet ontmoedigen, richt je op wat goed gaat en geef het de tijd!

Aan de slag

Wilt u beter samenwerken met informele zorg? Bent u op zoek naar 'hoe' u hiermee aan de slag kunt? Gebruik onze handige tools of vraag een van de adviseurs van Movisie om ondersteuning en advies. Ga naar www.movisie.nl/samenwerken

‘Als je meer jongeren wil trekken moet je het ‘vet’ maken.’

JOCHEM (26) IS HET MAATJE VAN VINCENT (25)

‘Ik wil graag iets voor een ander betekenen’

Jochem Gerretsen (26 jaar) is docent lichamelijke opvoeding in een gesloten jeugdinrichting. Vanuit een wens om zijn tijd ook buiten de inrichting zinvol te besteden en betekenis te geven heeft hij zich ingeschreven als maatje bij Humanitas.

TEKST: MICHAËLA MERKUS, FOTO: HUMPHREY MULEBA

‘Ik vind het interessant om te zien wat je kunt betekenen voor iemand en er ook zelf iets van te leren.’ Hij is maatje van Vincent*, een 25-jarige jongen met een beperking en een kwetsbaar sociaal netwerk. Jochem doet eens per week of eens per twee weken iets gezelligs met Vincent. Zwemmen, fietsen of lekker naar de film. ‘Het is leuk om te doen, je leert er veel van en je kunt iets zinnigs voor een ander doen.’

Jochem is inmiddels bijna een jaar verder en dat betekent dat zijn maatjescontact binnenkort ten einde zal lopen. Dat is de afspraak vanuit Humanitas. Gaat hij nog verder? Vanuit de coach die Vincent begeleidt en de familie is die vraag wel gesteld. De wens is om de ontwikkeling nog wat verder te verduurzamen, want voor het maatje van Jochem lijkt dat nodig. ‘Misschien kan ik hem weer aan een ander maatje koppelen en kan ik het zo doorgeven.’

Waarom hij koos voor Humanitas als organisatie? ‘Ik heb me ingeschreven bij Humanitas voor allerlei soorten vrijwilligerswerk en dit kwam langs. Het ontstond eigenlijk toevallig dus’. Het leuke van het werken als vrijwilliger, vindt Jochem, is het toch wat diepgaander contact dat je met je maatje opbouwt. Je kunt zelf bepalen hoe dichtbij je komt en dat is fijn. Vanuit de door Humanitas aangeboden intervisiebijeenkomsten, ziet hij dat juist dát stuk

voor andere vrijwilligers ingewikkeld kan zijn. Je grenzen aangeven is nodig, maar niet altijd makkelijk. ‘Het is belangrijk dat je de juiste verwachtingen hebt van het maatjescontact. Het is niet echt een gelijkwaardige relatie en wanneer je je dat niet goed realiseert, kan het best teleurstellend zijn als je weinig terugkrijgt uit het contact of er meer van had verwacht. Het vraagt best veel van je, dus het vereist wel een bepaald soort mentaliteit.’

‘Je kunt zelf bepalen hoe dichtbij je komt en dat is fijn.’

Geen werk

Met beroepskrachten heeft hij niet zoveel te maken. Er is veel ondersteuning mogelijk vanuit Humanitas en ze staan open voor contact. ‘Het is duidelijk wie je waarvoor moet hebben en ze zijn goed bereikbaar’, geeft Jochem aan. Omdat hij vanuit zijn baan al veel met kwetsbare jongeren in aanraking komt is het niet echt nodig, maar het is fijn dat het kan. Ook de familie van Vincent spreekt hij maar sporadisch. Het gaat om het contact

met Vincent, dus het is ook niet zo nodig. De coach heeft hem, mede namens de familie, benaderd om het contact voort te zetten en daar zijn ze over in gesprek.

‘Als het op werk gaat lijken, gaat de lol er wel wat af.’

In de zorg willen we uiteindelijk allemaal hetzelfde: dat het voor de deelnemer goed is. De weg naar dat doel, is voor iedereen anders. Over hoe je elkaar vindt onderweg naar dat doel, heeft Jochem nog wel twee tips. ‘Het beeld van vrijwilligerswerk is eigenlijk nogal suffig,’ geeft hij aan. Als je het aantrekkelijker wilt maken voor jongeren moet je met wat anders komen. Je moet nu als vrijwilliger aan allerlei eisen voldoen. Als het op werk gaat lijken, gaat de lol er wel wat af. Maak het niet moeilijker dan het hoeft te zijn.’

‘En,’ vervolgt hij, ‘als je meer jongeren wil trekken, moet je het ‘vet’ maken. Zoek plekken op waar jongeren zijn en kom met gave verhalen die jongeren aanspreken. Laat iemand werven die het verhaal enthousiast kan overbrengen en weet te motiveren. Dat kan echt wel beter dan het nu gaat.’

* De naam Vincent is gefingeerd omwille van privacy-redenen.

Vormen van vrijwillige zorg, hulp en ondersteuning

Vrijwillige zorg gaat over alle hulp en ondersteuning die vrijwilligers bieden aan een ander, meestal één op één. Het omvat een breed scala aan activiteiten, die bijdragen aan het dagelijks functioneren, het mee kunnen doen, de kwaliteit van leven, of bijvoorbeeld het mentaal welbevinden. Vrijwillige zorg kan door bewonersinitiatieven, landelijke en lokale vrijwilligersorganisaties, wijkteams en welzijnsorganisaties verzorgd worden. Het speelveld ziet er dus in elke gemeente en soms zelfs elke wijk anders uit.

TEKST: SALIEMA ISHAK.
ILLUSTRATIE: SUGGESTIE EN ILLUSIE

Meer voorbeelden en informatie?
Ga naar www.movisie.nl/publicatie/vormen-vrijwillige-hulp-ondersteuning

Maatjesprojecten
Schuldhulpmaatje Hasan helpt Nena haar administratie weer op orde te krijgen

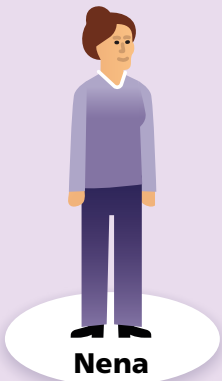
Huiswerkbegeleiding
Peter geeft om de week huiswerkbegeleiding aan de dochter van Nena

Buurtinitiatief
Roel van buurtinitiatief ‘Ons Buurtje’ helpt Nena één keer per week met de boodschappen

Respijtzorg
Zara houdt Nena af en toe gezelschap zodat haar mantelzorger op adem kan komen

Fietsmaatjes
Marijke neemt Nena wekelijks mee op de duo-fiets

Vriendendiensten
Maya bezoekt samen met Nena elke maand een museum

Klussendienst
Destiny, van de vrijwillige klussendienst, helpt Nena met het ophangen van een lamp

Tips voor de gemeenten
Om organisaties die met vrijwilligers werken goed te ondersteunen en faciliteren:

- 1 Betrek organisaties die met vrijwilligers werken bij het beleid rond informele zorg om de lokale aanpak te verstevigen.
- 2 Vraag wat er nodig is en of iedereen op de hoogte is van de ondersteuning die de gemeente biedt.
- 3 Bevorder de onderlinge samenwerking, zowel tussen vrijwilligersorganisaties onderling als tussen formele en informele organisaties.
- 4 Promoot vrijwillige zorg en ondersteuning in de gemeente door er positieve aandacht aan te schenken.

VIER WERKZAME ELEMENTEN VOOR GOEDE SAMENWERKING

Vrijwilligers zijn goud waard

Ze doen hun werk onbetaald en onverplicht, voor mensen die het hard nodig hebben. Met de vergrijzing en de toenemende druk op mantelzorgers wordt de bijdrage van vrijwilligers in de zorg alleen nog maar belangrijker.

TEKST: ILSE ZWART-OLDE EN HANS ALDERLIESTEN. FOTO: HALFPOINT

Om dit goed te organiseren is lokale samenwerking een must. De realiteit is echter dat de werkzaamheden van zorg- en welzijnsinstellingen of buurtinitiatieven elkaar nog niet altijd versterken. Ieder werkt op z'n eigen eilandje en doet z'n eigen ding. Men weet niet van elkaar wie waar mee bezig is. Dan kan het voorkomen dat er werkzaamheden overlappen of dat er juist gaten vallen. Voor mensen die gebruik willen maken van onder-

Ieder werkt op z'n eigen eilandje en doet z'n eigen ding.

steuning is het niet altijd duidelijk voor welke dienst ze bij wie terecht kunnen. Dit is wel de wens vanuit mensen zelf, maar ook vanuit de gemeente en Wmo. In het ergste geval concurreren verschillende organisaties om dezelfde vrijwilligers. Samenwerking en afstemming is wenselijk. Maar hoe doe je dit goed? In dit magazine zijn verhalen opgenomen over samenwerking en vrijwillige zorg vanuit verschillende perspectieven. In deze verhalen zitten allerlei werkzame elementen versholend die we hier graag op een rijtje zetten.

1 Samenwerken met de doelgroep

Wat zijn de wensen en behoeften van de inwoner, vrijwilliger of mantelzorger? Een belangrijk element in de samenwerking is dat vertegenwoordigers van de doelgroep meedenken of meewerken. Of het nu ouderen, vrijwilligers of mantelzorgers zijn, zij kennen vaak uit eigen ervaring de weg in zorg en welzijn. Ook weten ze waar het hapert en waar lokaal de verbeterpunten liggen. We zien dit bijvoorbeeld terug in het programma AMWAHT in Utrecht (pag. 18). Mantelzorgers met een migratieachtergrond worden opgeleid tot vrijwilligers. Deze mantelzorgers weten vervolgens mensen uit vergelijkbare situaties goed te bereiken en vanuit hun eigen ervaring te activeren.

2 Gelijkwaardigheid tussen formele en informele zorg

Vaak zien we dat vrijwilligers niet gelijkwaardig aan tafel zitten met de formele organisaties en de gemeente (Sociale vraagstukken; 2017). Vrijwilligers vervullen een hele andere rol dan professionals. Ze hebben meestal geen professionele expertise, maar wel tijd voor persoonlijke aandacht (Machielse, 2018). Het erkennen van de meerwaarde van ieders rol helpt bij een goede samenwerking. In Amsterdam heeft Cordaan geld en tijd geïnvesteerd

om samen te werken met Burennetwerk. (pag. 14) Zo worden buurtbewoners betrokken op het moment dat de formele zorg niet volstaat. Omgekeerd, weet naar welke organisaties je kunt doorverwijzen als vragen voor vrijwilligers of buurtbewoners te complex of te zwaar worden (Kruijswijk, 2014).

3 Partnerschap

Het is mooi als je elkaar kent en naar elkaar kunt doorverwijzen, maar nog mooier is als er een partnerschap ontstaat. Dan ga je samen (projectmatig) aan de slag om gezamenlijke doelen te behalen. Dit geldt in het bijzonder voor de aanpak van eenzaamheid, een complex vraagstuk, waarbij zorg, welzijn, wonen, vrijwilligers en andere burgers onmisbaar zijn (Heessels e.a., 2017). Het NIZU laat zien dat het mogelijk is om samen met dertig organisaties een actieplan Eenzaamheid op te stellen. (pag. 13) Een heel concreet resultaat is het ontwikkelen en aanbieden van een training aan alle vrijwilligers in de stad Utrecht, waarbij het niet uitmaakt bij welke organisatie je bent aangesloten.

Ontdek de waarde van de ander en die van jezelf.

4 Ruimte om te leren en experimenteren

Wat in veel van de verhalen in dit magazine terugkomt is de ruimte om te experimenteren. Ook Julia geeft aan dat je eigen houding belangrijk is. Is er ruimte om samen te leren? Durf je toe te geven als een ander iets beter kan? Zo ontdek je de waarde van de ander en die van jezelf. Anna Riemersma geeft aan dat juist door die diversiteit er ruimte kan ontstaan om creatief te worden.

Bronnen:

Heessels, M. Koes, J. Damoiseaux, D. Dankers, T. Braun, M. (2017). Uit handboek werken in de wijk

Kruijswijk, W.; Van den Hoek, K. Van de Maat, J.W. (2014). Bouwen aan buurthulp. Handboek voor het organiseren van hulverlening in de buurt. Utrecht: Movisie.

Machielse, J. E. M., & Bos, P. (2018). Vrijwillige maatjes voor eenzame ouderen. Grenzen en mogelijkheden van vrijwillige inzet bij een kwetsbare doelgroep.

Ontwerpgroep vrijwillige zorg (gevormd door beleidsadviseurs van gemeenten, professionals en coördinatoren van vrijwilligersorganisaties en buurtinitiatieven).

Sociale vraagstukken (2017). <https://www.socialevraagstukken.nl/vrijwilligerswerk-is-niet-gratis/>

FUQ

Iedereen kent de Frequently Asked Questions: de veel voorkomende vragen. Simpel te beantwoorden. Maar als het gaat om lokale samenwerking is er ook een andere categorie: vragen die niet gesteld worden, omdat eigenlijk niemand er een goed antwoord op heeft. Tijd om deze Frequently Unanswered Questions te beantwoorden! ;-)

TEKST: WILLEM-JAN DE GAST, ILLUSTRATIES: TARTILA

Q Wat doen we met die wat oudere meneer/mevrouw die trouw bij onze overleggen is, bijna nooit iets zegt en waarvan ook eigenlijk niemand weet hoe hij/zij heet en waar hij/zij vandaan komt?

A Gebruik de komst van een nieuwe partner om een voorstelrondje te doen. Zo kom je er in ieder geval achter dat het om a) een ambtenaar, b) een vertegenwoordiger van een ouderenorganisatie, c) een verdwaalde cliënt of d) een combinatie van a, b en c gaat.

Q Hoe tomen we de wethouder in die ons overleg gebruikt als een politiek platform om speeches van tenminste 20 minuten te geven over een onderwerp waar alle andere aanwezigen meer van afweten dan hij/zij?

A Maak van tevoren de afspraak met een bevriende ambtenaar dat deze na vijf minuten de bijeenkomst binnen rent met een noodgeval waardoor de wethouder onder zware politieke druk kan komen te staan.

Q Hoe zorgen we dat de doelgroep betrokken is en gehoord wordt, want dat is natuurlijk cruciaal?

A Je moet maar zo denken: uiteindelijk ben of word je zelf ook ervaringsdeskundige, mantelzorger, vrijwilliger en/of patiënt. Dus feitelijk zit de doelgroep altijd aan tafel.

Q Hoe komen we van die negatieve, overmatig kritische maar lokaal best belangrijke partner af zonder dat dit de verhoudingen verstoort?

A Ehm, tsja, interessante vraag, ach, kijk hoe laat het alweer is! We hebben helaas een volgende afspraak. Maar we nemen het mee en komen er zeker op terug.

Q Wat werkt nou echt bij het versterken van lokale samenwerking tussen formele en informele partijen? En zeg niet dat het gaat om best persons, een gezamenlijke ambitie en eigenaarschap, een gevoelde urgentie, en de bereidheid om elkaars belangen en grenzen te respecteren, want dat zijn open deuren!

A Denk je werkelijk dat iemand dat weet? En als we het al zouden weten, dan gaan we het mooi niet aan de grote klok hangen, anders hebben we geen werk meer.

Q Is het dan al tijd voor de borrel?

A Gelukkig behoeven retorische vragen geen antwoord.

Het benutten van vrijwillige energie vraagt om de juiste benadering

Personeelstekorten in de zorg worden niet opgelost met vrijwilligers, maar er liggen volgens professor Lucas Meijs, hoogleraar vrijwilligerswerk aan de Erasmus Universiteit, zeker kansen om vrijwillige zorg beter te benutten door scherper naar de verdeling in het werk te kijken. 'Niet uit schaarste, maar met oog voor de toegevoegde waarde. Het is heel anders wanneer een vrijwilliger komt koffiedrinken of wanneer een beroepskracht dat doet.'

TEKST: JESSICA MAAS, FOTO: CHRIS GORZEMAN

De klaagzang over het gebrek aan vrijwilligers in Nederland? Professor Lucas Meijs kan er niet goed tegen. Nederland was en is een vrijwilligersland bij uitstek, stelt de hoogleraar vrijwilligerswerk. De vrijwillige energie om wat voor anderen te doen is nog steeds groot, ook bij jongeren. 'Er is eigenlijk niet zoveel aan de hand. Er is alleen al jaren een tekort aan bestuurlijke vrijwilligers en aan uitvoerende vrijwilligers in de zorg.'

En dat terwijl het beroep op vrijwilligers in zorg en welzijn - sinds de invoering van de Participatiewet, de WMO en de Jeugdwet - enorm is toegenomen. Vrijwilligersorganisaties staan onder de druk en ook complexiteit van hulpvragen neemt toe. Op tal van plaatsen ontstaan er discussies over de grenzen tussen vrijwilligerswerk en betaald werk.

Geen grenzen

Volgens professor Meijs zijn die grenzen er eigenlijk niet. 'Vrijwilligers en beroepskrach-

ten kunnen elkaar in de praktijk vervangen. Bepalend is alleen wat iemand kan en wil, niet of hij of zij ervoor betaald krijgt. En daarnaast moet de vrijwilliger de ruimte hebben om 'nee' te zeggen. Dat is het. Verder zijn er niet echt regels. Je mag alles vragen.'

Genoeg vrijwillige energie

Het probleem zit volgens hem echt niet in gebrek aan vrijwillige energie. Hij wijst erop dat in wijken en bijvoorbeeld hospices grote aantallen vrijwilligers werkzaam zijn. 'Dan gaat het vooral om nabij-zorg. Koffiedrinken, een praatje maken. Maar zorginstellingen willen de tekorten in de zorg opvangen met vrijwilligers en dat gaat niet lukken. Daar zijn andere oplossingen voor nodig. Zorginstellingen zoeken nu naar vrijwilligers voor werk waar ze niet eens betaalde krachten voor kunnen vinden. En laten we eerlijk zijn, het uitvoerende werk - bijvoorbeeld iemand wassen - is nu eenmaal niet zo aantrekkelijk voor veel mensen.'

'Zorginstellingen zoeken nu naar vrijwilligers voor werk waar ze niet eens betaalde krachten voor kunnen vinden.'

Daar komt bij dat deze organisaties graag willen bepalen wanneer en hoe laat de vrijwilliger zijn of haar werk doet. ‘Het moet allemaal in hun schema passen. Daarmee gaan ze voorbij aan de autonomie van de vrijwilliger.’

‘Neem niet het personeelstekort als uitgangspunt, maar de toegevoegde waarde van het vrijwilligerswerk.’

Benadering vrijwilligers

Ook in de benadering van de vrijwilligers gaat volgens de hoogleraar van alles mis. Hij stoort zich bijvoorbeeld aan het woord professional versus vrijwilliger. ‘Hiermee ga je totaal voorbij aan de deskundigheid van de vrijwilligers, alsof zij niet professioneel zijn in wat ze doen. Ik gebruik zelf altijd zeer bewust de term beroepskracht. Ik was een keer bij een instelling waar alle medewerkers een keurig naamkaartje droegen, met onder hun naam ook hun functie. Terwijl de vrijwilligers een kaartje hadden waarop alleen heel groot stond: Vrijwilliger. Ik zou weg zijn gegaan.’

Ook leven er in dit soort instellingen vaak allerlei verkeerde denkbeelden over en weer. ‘De beroepskracht denkt dat de vrijwilliger het leuke werk doet, terwijl de vrijwilliger het idee heeft dat hij wordt opgeroepen ‘als de professional geen zin meer heeft’.

Om dit te doorbreken moeten organisaties veel meer oog hebben voor de meerwaarde van vrijwilligerswerk en daarmee ook het beroepsmatige werk. Meijs pleit ervoor om niet het personeelstekort, de schaarste als

uitgangspunt te nemen, maar veel meer te kijken naar de toegevoegde waarde van het vrijwilligerswerk. ‘Dan heb ik het bijvoorbeeld over nabij-zorg. Het voelt toch heel anders wanneer een vrijwilliger naast je bed zit of koffie komt drinken, dan wanneer je – in het kader van eenzaamheidsbestrijding bijvoorbeeld – een beroepskracht zelf betaald of vergoed krijgt vanuit de verzekering. Dat is van totaal andere waarde. Dan gaan mensen ook aanvullende andere eisen stellen, je betaalt er per slot van rekening voor. Dat is niet slecht maar de relatie wordt dan anders en daarmee dus ook de waarde’.

Door anders te kijken naar de waarde van het werk en een nieuwe benadering kunnen instellingen volgens Meijs wel degelijk zorgen voor een verduurzaming van de vrijwillige zorg. ‘Er is voldoende vrijwillige energie maar dit vraagt wel om de juiste benadering en flexibele opstelling. Ook mensen met een drukke baan willen best vrijwilligerswerk doen, maar dan wel (fundamenteel) anders ingericht. We hebben bijvoorbeeld zoveel mensen die dagelijks in de file staan, waarom komt niemand op het idee om hen met eenzame mensen te laten bellen? Je belt een bepaald nummer en wordt doorgeschakeld met een meneer of mevrouw die zit te springen om een praatje.’

Lucas C.P.M. Meijs

is hoogleraar Strategische filantropie en vrijwilligerswerk aan de Erasmus Universiteit in Rotterdam. Daarvoor was hij aan dezelfde universiteit bijzonder hoogleraar “Vrijwilligerswerk, civil society en ondernemingen”.

Lokaal netwerk vormen?

Aan de slag!

Geïnspireerd door het magazine en de artikelen voel je wellicht uitgedaagd om lokaal ook de verschillende partners samen te brengen om zo samenwerking nog verder op gang te brengen. Zo kun je met elkaar de waarde van vrijwillige zorg op de kaart te zetten! Hiervoor vind je hier een draaiboek om een eerste bijeenkomst te organiseren.

TEKST: INGE VAN STEEKELENBURG, MICHAËLA MERKUS, ILSE ZWART-OLDE

Natuurlijk is het daarbij van belang dat je vooraf nadenkt over het doel wat je wilt bereiken en hoe het past binnen wat er al is, maar ‘klein beginnen’ en het gezamenlijk formuleren van een ambitie maakt energie vrij om met elkaar aan de slag te gaan!

Draaiboek startend lokaal netwerk

Doel: Het verbinden van (in)formele partijen als katalysator voor lokale samenwerking ten behoeve van vrijwillige zorg.

Ervaringsdoel: partijen de ervaring mee-gegeven dat er meer mogelijk is als ze lokaal (meer) samen gaan optrekken en werken aan een gezamenlijke ambitie.

Besteed aandacht aan een goede voorbereiding, zorg voor een persoonlijke benadering van de contacten die je erbij wilt betrekken, zodat ze weten waar ze voor komen en jij zicht hebt op de verschillende belangen.

Duur: 2 uur + 30 minuten inloop en voorbereiding

Doel: elkaar beter leren kennen en gezamenlijke ambitie formuleren

- Meenemen:**
- Post-its, associatie kaarten, knutselpullen, stiften
 - Laptop, (powerpoint)presentatie

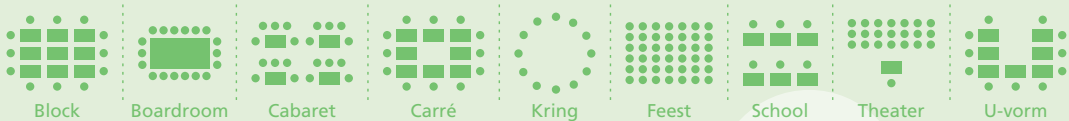
Tijd
15 min

Wat

Inrichten ruimte

Het is fijn om op tijd te zijn, zodat je de ruimte kan schikken naar je eigen wensen en om je presentatie en andere spullen te installeren. Denk goed na welke opstelling past bij wat je wilt gaan doen. Bij de kennismaking t.b.v. netwerkvorming is bijvoorbeeld de kring een open en prettige opstelling.

Mogelijke opstellingen:

Nodig

Flap of presentatie met programma.

Nota bene

Heb je een beamer nodig voor een presentatie/powerpoint? Is de aansluitkabel compatibel? Staat er een flipover? Liggen er stiften (die het doen)?

Tijd
15 min

Wat

Inloep deelnemers

Het voordeel van inlooptijd is dat je meestal op tijd kunt beginnen. Ook is er even tijd om koffie/thee te pakken en iedereen persoonlijk te verwelkomen.

Nodig

Koffie/thee/lekkers.

Tijd
10 min

Wat

Opening door de initiatiefnemer

- Waarom zitten we hier? Wat is de aanleiding?
- Wat is het programma van deze bijeenkomst?
- Zijn er op voorhand al vragen?

Nota bene

Geef aan hoelang de bijeenkomst zal duren en probeer je daaraan te houden.

Tijd
30 min

Wat

Kennismaking

Werkvorm: associatie kaarten

Vraag aan iedereen om ieder geval hun naam, functie en organisatie te noemen en om een beeld/kaartje te kiezen dat voor hen iets zegt over het thema waar je mee bezig gaat, 'vrijwillige zorg' – maar je kunt natuurlijk iets anders nemen, of het specificeren op jullie lokale situatie.

Nota bene

Een belangrijk onderdeel van een eerste bijeenkomst is natuurlijk de kennismaking. Neem hier de tijd voor. De kennismaking is een manier om het ijs te breken en het moment om een veilig (leer)klimaat neer te zetten. Om teveel uitweiding te voorkomen, kun je de tijd die er is per persoon benoemen.

Wat

Gesprek over Vrijwillige zorg

Voer vervolgens met elkaar een gesprek (a.d.h.v. van een presentatie, maar dit kan ook zonder!) over het thema. Doel hiervan is om te verkennen wat de stand van zaken is en wensen die er leven.

- Welke beelden heb je gezien?
- Wat heb je gehoord?
- Waar word je blij van, waar is lokaal nog aandacht voor nodig?
- Wat betekent de inzet van vrijwillige zorg? (of anders geformuleerd, wat heb je gekozen om centraal te stellen?) Wat brengt het?
- Wat is er nodig? Hoe zou het eruit kunnen zien in de toekomst?

Nota bene

Door het voeren van een gesprek op basis van de beelden die gedeeld zijn – of de inzet van een powerpoint presentatie – kun je verkennen hoe men denkt over het thema.

Dit is de voorbereiding op het volgende onderdeel: toekomst-dromen. Je kunt het gesprek kort houden of langer de tijd ervoor nemen, afhankelijk van wat je doel is.

Tijd
20 min

Wat

De toekomstdroom in beeld brengen

Werkvorm: maak een collage van de ideale toekomst!

Maak in groepjes van 4-5 personen een collage: hoe ziet de ideale toekomst van vrijwillige zorg eruit?

Nodig

Stiften, magazines en kranten om uit te knippen.

Nota bene

Benoem waarom je kiest voor een creatieve werkvorm. Bijvoorbeeld: het helpt om beide hersenhelften te gebruiken, je komt hiermee vaak tot betere/andere resultaten. Gezamenlijk een toekomstbeeld formuleren geeft energie en richting.

Tijd
10 min

Wat

Korte pauze

Werkvorm: maak een collage van de ideale toekomst!

Maak in groepjes van 4-5 personen een collage: hoe ziet de ideale toekomst van vrijwillige zorg er uit?

Nota bene

Vergeet niet om een pauze te nemen! De gelegenheid om nader kennis te maken, uit te wisselen en netwerken! Helemaal gastvrij als je iets lekkers bij de koffie kan aanbieden.

Tijd
20 min

Wat

Beelden aan elkaar presenteren

Schrijf op een flap welke elementen er worden genoemd.

Nota bene

Op een flap noteren van kernwoorden helpt je bij het formuleren van een ambitie straks.

Tijd
20 min

Wat

Formuleer de ambitie in woorden

Werkvorm: maak een slogan

Wat is het thema waar je aan wilt werken met elkaar? Vanuit de beelden heb je input om de ambitie ook in één zin samen te vatten. Vanuit deze slogan of ambitie kun je verdere plannen gaan ontwikkelen. Dit kun je agenderen voor een vervolgbijeenkomst.

Nota bene

Zorg dat het een positieve en prikkelende slogan is.

Tijd
10 min

Wat

Afspraken

- Wat zijn de volgende stappen?
- Hoe wil een ieder in dit verband of netwerk stappen?
- Verslaglegging?
- Is er al een locatie/datum voor de volgende keer? Bij wie zou dit kunnen? (het is leuk om de netwerkpartners langs te gaan)
- Is er nog iets wat je aan de anderen wil voorleggen?
- Welke tips en tops heb jij voor deze bijeenkomst?
- Monitoring: hoe gaan we volgen wat er gebeurt op dit thema?

Nota bene

Ter opvolging een mail sturen met verslag is nuttig, ook voor mensen die er niet bij konden zijn. Maak geen enorme verslagen, maar hou je bij de afspraken en besluiten. Leuk en nuttig is het om er foto's bij te voegen van de bijeenkomst!

Tijd
5 min

Wat

Afsluiting

Hoe heb je vandaag ervaren?

Door middel van een woordenstorm, ieder noemt een woord, je kunt in een kring gaan staan en deze woorden met elkaar delen.

Nota bene

Vergeet mensen niet de bedanken voor de tijd die ze hebben vrijgemaakt en de energie die ze erin hebben gestoken.

Bedankt voor de aanwezigheid, wel thuis en tot de volgende keer!

Vooruitszaamheid

Onlangs was ik bij een netwerkoverleg vanuit het Netwerk Ketenzorg Dementie In Utrecht. De bijeenkomst stond in het teken van evalueren en vooruitkijken. Wat was er veel bereikt. In het nader tot elkaar komen, maar ook het in beweging krijgen van partners om dementie in de stad Utrecht aan te pakken. Een gedeeld gevoel van trots maakte zich meester van de groep.

Door de facilitator werd de opdracht gegeven om het jaar in één woord samen te vatten. Er werd van alles geroepen; veel had te maken met trots en de vooruitgang. Tijdens dat roepen ontstond er iets bijzonders. Omdat ik iets verkeerd verstond, vormde de woordenbrij in mijn hoofd een nieuw woord. Hoewel ontsproten aan mijn eigen fantasierijke brein, raakte het woord mij direct op verschillende manieren en denk ik dat het een woord van betekenis kan zijn. Het woord is: 'vooruitszaamheid'.

Vooruitszaamheid

zelfst. naamw. (v.): 1) de gevoelde energie om samen ergens voor te gaan ook al is dat niet gemakkelijk 2) werken vanuit complexiteit en een gedeeld perspectief 3) de neuzen dezelfde kant op. Voorbeeld: deze groep kenmerkt zich door *vooruitszaamheid*. Ze schuwen de samenwerking niet, ook al wringt het soms behoorlijk. *[noot van de auteur: het woord is nog te pril om een volledig accurate betekenis of omschrijving te bieden. Dit is nog een werk in wording]*

Er zit energie in het woord vind ik en zo vinden ook de mensen die ik dit nieuwe woord inmiddels heb voorgelegd. Je krijgt er spontaan zin in, wat het dan ook is. Er zit beweging in, en dan specifiek naar voren. En die beweging maak je samen. 'Vooruitszaamheid' is de positieve uitkomst van een ingewikkelde en misschien niet altijd leuke zoektocht. De worsteling van waaruit een gedeeld perspectief ontstaat, van waaruit je weer

samen verder kunt. Misschien niet als vrienden, maar als partners werkend aan eenzelfde doel. Een doel dat belangrijker is dan het met elkaar kunnen vinden.

Gezamenlijke visie en taal

Ik kom in mijn werk als trainer en adviseur in het sociaal domein best veel conflictmijders tegen. Als het spannend wordt en emoties oplopen, willen we daar van nature het liefst zo snel mogelijk van weg. Veel professionals kiezen liever voor 'vooruitmaardheid': oftewel het compromis. In een enkel gevalletje stappen mensen uit verbinding. In beide gevallen geen win-win dus.

We kiezen in het sociaal domein liever voor pragmatisme. Vaak hoor ik professionals verzuchten: 'Iedereen is druk, agenda's lopen over, dus laten we het in hemelsnaam niet moeilijker maken dan het hoeft te zijn.' Of: 'Ik vind dat gepraat allemaal zo ingewikkeld, kunnen we niet gewoon aan de slag gaan...?' Soms is dat prima en kom je er gaandeweg ook wel. Dan bepaal je geen volledig gedragen visie of doelstelling, maar ga je gewoon aan de slag. Problemen tackel je daar waar je die tegenkomt. Zolang je je blik op het doel houdt kan het proces er een zijn van 'vooruitszaamheid'.

Toch zou ik ervoor pleiten om in gevallen waar veel belang en veel emotie speelt, eerst op zoek te gaan naar een gezamenlijke visie en taal. Definieer eerst waar je het met elkaar over hebt en formuleer of herformuleer waar je met elkaar aan wilt en kunt werken. En vanuit daar vooral gaan dóen. Maak gebruik van talenten, benut verschillen en bied ruimte voor andere ziens- en denkwijzen. En zet het ego even in de wacht. Kortom: vooruitszaam. Omdat een optimaal resultaat het belangrijkste doel is en samenwerking het enige middel om daar te komen.

En natuurlijk, 'vooruitszaamheid' is geen gemakkelijke opgave. Je moet bereid zijn de worsteling met elkaar te doorstaan en de vertraging te verduren. Maar je komt wel ergens!

Michaëla Merkus

